अपरियाणि Tatpur. f. (-णिः) Not walking about, not moving; used only in negative phrases implying an imprecation; e. g. अपरियाणिस्ते भूयात् 'mayst thou not be capable to move'. Comp. अपरिपाणि. E. अ and परियाणि (या with परि, krit aff. अनि).

अपरिवाद्य Tatpur. m. f. n. (-द्यः-द्या-द्यम्) Not to be reprimanded; e. g. परिहार्यो राज्ञा बधश्चाबधश्चादण्ड्यश्चावहिष्कार्यश्चापरिवाद्यश्चापरिहार्यश्च. E. अ neg. and परिवाद्य.

अपरिविष्ट Tatpur. m. f. n. (-ष्टः-ष्टा-ष्टम्) Not surrounded, free from (e. g. impurities). E. अ neg. and परिविष्ट.

अपरिवृत Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) [1] Not surrounded. [2] Open, uninclosed (as a corn field &c.). Comp. अनावृत. The *Ṛigv. Prátiśákhya* notices that this word occurs in the Ṛigveda in the form अपरीवृत. E. अ neg. and परीवृत.

अपरिशेष Bahuvr. m. f. n. (-षः-षा-षम्) Without a remainder, complete, absolute; e. g. एवं तत्त्वाभ्यासान्नास्मि न मे नाहमित्यपरिशेषं .... ज्ञानम्. E. अ priv. and परिशेष.

अपरिष्कार I. Tatpur. m. (-रः) [1] Coarseness, want of polish or finish, moral or physical. [2] Uncleanliness, impurity. E. अ *neg. and* परिष्कार.

II. Bahuvr. m. (-रः-रा-रम्) The same as अपरिष्कृत. E. अ priv. and परिष्कार.

अपरिष्कृत Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) [1] Coarse, rude, unadorned morally or physically. [2] Unclean, impure. E. अ neg. and परिष्कृत.

अपरिसङ्ख्यान Tatpur. n. (-नम्) Innumerableness, infinity; e. g. अपरिसंख्यानाच्च स्मृतिविषयस्य. E. अ neg. and परिसङ्ख्यान.

अपरिसमाप्तिक Bahuvr. m. f. n. (-कः-का-कम्) Endless, never finishing. E. अ priv. and परिसमाप्ति, samás. aff. कप्.

अपरिस्कन्द Bahuvr. m. f. n. (-न्दः-न्दा-न्दम्) Motionless, unable to move, अपरिस्कन्दम् used adverbially; e. g. मेघनादः परिष्कन्दन्परिस्कन्दन्तमाश्वरिम् । अबध्नादपरिस्कन्दं ब्रह्मपाशेन विस्फुरन् (comm. अपरिस्कन्दं निश्चलं यथा स्यात्तथा i. e. so as to become motionless or unable to move). Comp. अपरिक्रम. E. अ priv. and परिस्कन्द.

अपरिहरणीय Tatpur. m. f. n. (-यः-या-यम्) The same as अपरिहार्य. E. अ neg. and परिहरणीय.

अपरिहार्य Tatpur. m. f. n. (-र्यः-र्या-र्यम्) [1] Not to be abandoned. [2] Not to be taken off. [3] Not to be avoided, inevitable; e. g. जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च । तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि. [4] Not to be treated with irreverence or disrespect; comp. the instance s. v. अपरिवाद्य. E. अ neg. and परिहार्य.

अपरिह्रुत Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) (ved.) [1] Going straightforward. [2] Unhurt, unafflicted. E. अ neg. and परिह्रुत.

अपरी (-री) See अपर I. 3.

अपरीक्षित Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) [1] Not deliberated, inconsidered, foolish (= अविचारित); comp. the following article. [2] Untried; e. g. अवहास्या भविष्यन्ति ब्राह्मणाः सर्वराजसु । कर्मण्यस्मिन्नसंसिद्धे चापलादपरीक्षिते (viz. when Arjuna proposed to string the bow at Draupadi's self-choice of a husband and was persuaded not to attempt the trial). [3] Not sufficiently or not clearly established; e. g. अपरीक्षिताभ्युपगमात्तद्विशेषपरीक्षणमभ्युपगमसिद्धान्तः (comm. अपरीक्षितस्य साक्षादसूचितस्य &c.). See अभ्युपगमसिद्धान्त. E. अ neg. and परीक्षित.

अपरीक्षितकारिन् Tatpur. m. f. n. (-री-रिणी-रि) Acting inconsiderately, foolish; e. g. अपरीक्षितकारिणा गृहीतां त्वमनासेवितवृद्धपण्डितेन .... क्षातुमलं घटस्व राजन् (comm. अपरी° = अविचारितकरणशीलेन). E. अपरीक्षित and कारिन्.

अपरीत Tatpur. 1. m. f. n. (-तः-ता-तम्) [1] Not surrounded &c.; the reverse of परीत. [2] Not impeded, unobstructed (ved.). [3] Not attained, difficult of approach (ved.).

2. m. pl. (-ताः) The name of a country or people; a various reading of अपरान्ताः q. v. E. अ neg. and परीत.

अपरीवृत Tatpur. (ved.) The same as अपरिवृत q. v., with अपरी° instead of अपरि°.

अपरुष Tatpur. m. f. n. (-षः-षा-षम्) Not harsh (physically and morally), not in the habit of censuring, mild; e. g. a king should be: अदीर्घसूत्रः स्मृतिमानक्षुद्रोऽपरुषस्तथा (comm. अपरुषः परदोषाकीर्तनः). E. अ neg. and परुष.

अपरुषकेश Bahuvr. m. f. n. (-शः-शा-शम्) Whose hairs are soft; (one of the eighty secondary marks or अनुव्यञ्जन q. v. which characterize a great man, according to the Buddhists). E. अपरुष and केश.

अपरूप I. Tatpur. n. (-पम्) Monstrosity, deformity.

II. Bahuvr. m. f. n. (-पः-पा-पम्) [1] Monstrous, deformed, ugly. [2] Strange, uncommon, odd, comical (?). E. अप and रूप.

अपरेण ind. [1] The western region which is not far, e. g. अपरेण रमणीयम् 'the beautiful western region which is not far'. [2] In the west which is not far, e. g. अपरेण वसति; also with a noun in the accus. or genitive, e. g. अपरेण ग्रामम् or ग्रामस्य. E. See अपर of which it is the instrum. (but according to Páṅ. अपर, taddh. aff. एनप्).

अपरेतरा Tatpur. f. (-रा) The east. E. अपरा and इतरा; liter. 'the region opposite to the west'.

अपरेद्युस् ind. On the following day. E. अपर, taddh. aff. एद्युसच्; but more probably a Karmadh. of अपरे (obsol. loc. of अपर) and द्युस् (obsol. genitive of दिव्). Comp. अन्येद्युस् and see the Preface.

अपरेषुकामशमी Karmadh. f. (-मी) The western part of Ishukámaśamí, a village in the eastern part of India. E. अपर (see I. 1. 4.) and इषुकामशमी.

अपरेषुकामशम m. f. n. (-मः-मी-मम्) Being in, born in, belonging to &c. the western part of the village Ishukámaśamí; (for the irregularity of this derivative and its accent see अपर I. 1. 4.). F. अपरेषुकामशमी, taddh. aff. अण्.

अपरोक्ष Tatpur. m. f. n. (-क्षः-क्षा-क्षम्) [1] Not distant, not remote; e. g. in the *Sútra* of *Páṅini* III. 2. 119. and the *Kár.* 2. to III. 2. 118., where the past which is not remote is opposed to the past which is remote (as treated III. 2. 115 ff.). [2] Perceptible, clear; e. g. in the *Sánkhya Sútras:* युक्तितोऽपि न बाध्यते दिङ्मूढवदपरोक्षादृते (scil. बन्धः or the bondage of the soul; comm. = साक्षात्कारं विना); or नानुमेयत्वमेव क्रियाया नेदिष्ठस्य तत्तद्वतोरेवापरोक्षप्रतीतेः (comm. प्रत्यक्षेणापि प्रतीतिरस्ति &c.); अपरोक्षम् also used adverbially. [3] Absolute, not qualified; as epithet of Brahman (neuter) in the *Bṛihadáraṅyaka Upan.*, where the ablative अपरोक्षात् is used absolutely in the sense of the nomin. अपरोक्षम् viz. यत्साक्षादपरोक्षाद्ब्रह्म (*Śankara:* यद्ब्रह्म साक्षादव्यवहितं केनचित् । द्रष्टुरपरोक्षादगौणं न श्रोत्रब्रह्मादिवत् ।; *Ánandajnána:* मुख्यमेव द्रष्टुरव्यवहितस्वरूपं ब्रह्म । तथा च द्रष्टृधीनसिद्धत्वाभावात्स्वतोऽपरोक्षमित्यर्थः । श्रोत्रं ब्रह्म मनो